

Kültür ve Sanat Arasında Bir Köprü: Lale Motifinin Soyut Dışavurumculukla Birleşimi

A Bridge Between Culture and Art: The Combination of the Tulip Motif with Abstract Expressionism

ÖZET

Sanat ve tasarım alanı, kişilerin düşüncelerini, kültürel değerlerini ve estetik algısını yaratıcı süreçler aracılığıyla somut bir forma dönüştürdüğü disiplinler arası bir alandır. Bu alandaki çalışmalarda geleneksel kültürel motiflerin çağdaş sanat akımları ile yorumlanması kültürel mirasın sürdürülmesi açısından önemlidir. II. Dünya Savaşı sonrasında gelişen Soyut Dışavurumculuk, sanatçının içsel dünyasını, duygularını ve düşüncelerini yaratıcı sürecini ön plana çıkaran önemli bir sanat hareketi olarak öne çıkmaktadır. Sanat, kültürel kimliklerin ve estetik anlayışların ifade edildiği davranış ve eylemler bütünüdür. Tarihsel süreç boyunca dinamik bir alan olan sanat değişimler geçirmiştir. Geleneksel motifler ise bu dönüşüm içinde kültürel belleğin taşıyıcısı olarak çağdaş sanat aracılığı ile yeniden yorumlanabilmektedir. Bu çalışma, Türk kültüründe önemli bir sembolik değere sahip olan lale motifinin Soyut Dışavurumculuk akımı doğrultusunda tekstil yüzeyine aktarımını ele almaktadır. Araştırma, sanat temelli deneysel yöntem çerçevesinde yürütülmüş; akımın önde gelen temsilcilerinden biri olan Jackson Pollock'un hareket ve jest odaklı resim anlayışı referans alınarak akrilik boya ile çeşitli yüzey uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Elde edilen kompozisyonun kalıbı alınarak bir ceket yüzeyine uygulanmıştır. Lâle motifinin soyut dışavurumculuk teknikleriyle yeniden yorumlandığında kültürel çağrışımını koruyarak çağdaş bir estetik ifade üretebildiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş tekstil yüzeyi, Lale motifi, Soyut dışavurumculuk akımı.

ABSTRACT

Art and design is an interdisciplinary field where individuals transform their thoughts, cultural values, and aesthetic perceptions into a tangible form through creative processes. In this field, the interpretation of traditional cultural motifs through contemporary art movements is crucial for the preservation of cultural heritage. Abstract Expressionism, which developed after World War II, stands out as a significant art movement that emphasizes the artist's inner world, emotions, and thoughts in their creative process. Art is the totality of behaviors and actions through which cultural identities and aesthetic understandings are expressed. Throughout history, art, a dynamic field, has undergone transformations. Traditional motifs, within this transformation, can be reinterpreted through contemporary art as carriers of cultural memory. This study examines the transfer of the tulip motif, which holds significant symbolic value in Turkish culture, onto a textile surface in accordance with the Abstract Expressionism movement. The research was conducted within the framework of an art-based experimental method; various surface applications were carried out using acrylic paint, referencing the movement and gesture-focused painting approach of Jackson Pollock, one of the leading representatives of the movement. A mold of the resulting composition was taken and applied to the surface of a jacket. This demonstrates that when the tulip motif is reinterpreted using abstract expressionist techniques, it can produce a contemporary aesthetic expression while preserving its cultural connotations.

Keywords: Contemporary textile surface, Tulip motif, Abstract Expressionism movement

GİRİŞ

Sanat akımları, tıpkı toplumsal değişimler gibi, genellikle kendiliğinden ve dönem içerisindeki sosyal ekonomik olaylar sonucunda ortaya çıkmıştır. Her sanat akımı bir öncekine ve mevcut sanat akımına tepki olarak doğmaktadır. Örneğin Realizm, Romantizmin aşırı duygusallığına, hayal dünyasında bir algı yaratmasına tepki

Seda Parlaksoy ¹
Ebru Çoruh ²

How to Cite This Article

Parlaksoy, S. & Çoruh, E. (2026).
Kültür ve Sanat Arasında Bir
Köprü: Lale Motifinin Soyut
Dışavurumculukla Birleşimi.
*International Social Sciences
Studies Journal*, (e-ISSN:2587-
1587) 12(6), 895-902. DOI:
<https://doi.org/10.5281/zenodo.21067541>

Arrival: 03 April 2026
Published: 30 June 2026

Social Sciences Studies Journal is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

* Çalışma öğrencinin yüksek lisans dersi kapsamında danışmanı ile yaptığı yüzeysel tasarım denemeleridir.

¹ Master Student., Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, Gaziantep, Türkiye. ORCID:0009-0008-7165-1296

² Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, Gaziantep, Türkiye. ORCID: 0000-0001-8039-828X

olarak insanların günlük yaşam, iş hayatı ve sosyal sorunlarına değinerek kendine yer edinmiştir. Fakat sanat akımları her zaman bir önceki sanat akımına tepki göstermek zorunda değildir. Bazı sanat akımları da başka ülkelerin yaşayış tarzı ve kurallarına tepki olarak doğar tıpkı soyut dışavurumculuk akımında olduğu gibi ortaya çıkmaktadır.

Soyut dışavurumculuk hareketi, II. Dünya Savaşı'ndan sonra, 1940'ların ortalarından 1950'lerin sonlarına kadar New York'ta ortaya çıkan ve uluslararası düzeyde tanınan ilk büyük Amerikan sanat akımıdır. Sanatsal liderlik bu akım ile birlikte Paris'ten New York'a taşınmıştır. Modern Sanat tarihinde bir dönüm noktası olarak değerlendirilen devrim niteliği taşıyan önemli bir akımdır. II. Dünya Savaşı sırasında Avrupa'dan ayrılarak Amerika'ya göç eden sanatçıların yaşadığı savaş durumu, toplumun çeşitli kesimlerinde psikolojik sorunlar yaratmıştır. Ruhsal sorunların neden olduğu psikolojik problemler, farklı hisler ve hislerin getirdiği değişimlere yol açmıştır. Bu değişimler, her türlü çevreyi etkilediği gibi, sanatsal olayları da etkilemiş ve sanatçılar için farklı bakış açıları geliştirmeleri konusunda önemli bir güç olmuştur. Batur 1998'e göre soyut dışavurumculuğun gerçekliği, dış dünyadaki gördüğümüz görseller ile iç dünyamızdaki yaşadıklarımızın tam karşılığıdır ve bu tekrardan analiz edilmesi gereken bu zıtlık içerisinde bulunmaktadır. Soyut Dışavurumculuk anlayışı, sanatsal gerçekliği doğrudan ele almak yerine, bireyin yaşantıları ve deneyimleri içerisinde şekillenen gerçeklikleri araştırmaktadır. Bu yaklaşımda yalnızca doğa değil, doğanın insan üzerinde bıraktığı etkiler ve deneyimsel yansımaları da inceleme konusu hâline gelmektedir. Bu süreç, bireyin kendisini sorgulamasını beraberinde getirir de sanatçının amacı doğrudan bir sorgulama yürütmek değil, yaşanmış deneyimlerin ve içsel gerçekliklerin sanatsal ifadeye dönüşmesini sağlamaktır(Batur,1998).

Böylece 20.yüzyılın en önemli modern sanat akımlarından biri olarak anılan dışavurumculuk, toplumsal ve siyasi atmosferin yoğun bir şekilde yaşandığı bu dönemde, izlenimciliğe ve doğalcılığa tepki olarak Almanya'da doğmuş bir sanat akımıdır(Ahmetoğlu ve Denli, 2013). Dışavurumculuk 20.yy süresince, soyut dışavurumculuk ve yeni dışavurumculuk gibi başlıklar altında çeşitli gruplaşmalardan söz edilebilirken, bu gruplaşmalar içindeki sanatçıların hemen hiçbirinin bir diğerine benzememesi de dışavurumculuk doğasına ilişkin bir durumdur(Antmen, 2009).

New York'ta bu akım çerçevesinde eserler üreten sanatçılar, uyumlu bir anlatım dilinden ziyade, bireysel ifadelerin ön planda tutulmasını amaçlayan bir anlayışla çalışmalarını sürdürmüşlerdir(Karabaş, Yıldız,2016).

Amerikan Soyut Dışavurumculuk anlayışı, Avrupa'da gelişen modern sanat geleneğinden bilinçli bir uzaklaşma süreci içinde şekillenmiştir(Taşkesen, 2018). Bu yaklaşım, mevcut estetik kabullerin dışına çıkarak sanatçılara daha özgür ve bireysel bir ifade alanı açmayı amaçlamıştır. Dolayısıyla bu yönelim, Avrupa merkezli sanat anlayışını yalnızca geride bırakmakla sınırlı kalmayıp, yeni bir sanatsal dil oluşturma isteğini de yansıtmaktadır(Turani, 2011; Karabaş, Yıldız, 2016).

Ad Reinhardt'ın değerlendirmelerine göre Amerikan Soyut Dışavurumculuk, gündelik yaşam deneyimleri ile resim sanatının kendi gerçekliği arasında yeni bir ilişki kurmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşımda sanat, doğrudan nesnel temsilden uzaklaşarak sanatçının içsel dünyasını renk, biçim ve hareket aracılığıyla ifade ettiği bir alan hâline gelmiştir. Soyut dışavurumculuk bu yönüyle, farklı ifade biçimlerine dayanan iki ana eğilim üzerinden gelişim göstermiştir(Antmen, 2009).

Bu eğilimlerin başında yer alan hareket temelli resim anlayışında, üretim süreci sanat eserinin kendisi kadar belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda Jackson Pollock, boyayı geleneksel fırça kullanımının ötesine taşıyarak yere serilmiş tuvaler üzerinde damlatma ve dökme teknikleriyle yüzeyler oluşturmuştur. Willem de Kooning ise yoğun ve enerjik fırça darbeleriyle figüratif çağrışımları tamamen dışlamayan bir anlatım dili geliştirmiştir. Franz Kline, siyah ve beyazın karşıtlığından yararlanarak kaligrafik etki taşıyan güçlü kompozisyonlar üretirken; Robert Motherwell, çağının toplumsal ve varoluşsal meselelerini daha lekese ve sembolik bir anlatımla resim yüzeyine aktarmıştır(Kabataş, Yıldız, 2016).

Jackson Pollock'un tekniği bu çalışmaya yön vermiştir. Jackson Pollock(1912-1956) Amerikalı sanatçı, Soyut Dışavurumculuk hareketinin en önde gelen isimlerindedir. New York Sanat Öğrencileri Ligi'nde eğitim almıştır. 1930'lar da Federal Sanat Projesi'nde görev alan Pollock, 1940'lardan sonra soyut eserler üretmeye başlamıştır. Sıvı ev boyası, yatay bir yüzeye dökülerek veya sıçratılarak, tuvalerin her açıdan görünmesini ve boyamasını mümkün kılan 'damlatma tekniği' ile ünlüdür. Aynı zamanda, tüm yüzeyi kapladığı ve genellikle bir dans biçiminde vücudunun tamamını, baştan sona çizim yapmak için kullandığından aksiyon resmi olarak da adlandırılmıştır(Demirağ,2022).

New York okulu sanatçıların estetik anlayışlarının gittikçe düştüğü bir dönemde, damlatma(dripping) ve dökme(pouring) adı altında anılacak olan yenilikçi resim tarzı ortaya koymuştur. O dönemin birçok kalıbını altüst

etmiş ve hem kendi sanatında hem de Amerikan modern resminde önemli bir değişim yaratmıştır. Ayrıca sanatçı, estetik yaratıcılığıyla değil aynı zamanda huysuz, duygusal ve sağlıksız kişiliği nedeniyle de ilgi toplamıştır(Kalfa,2019).

Jackson Pollock ve Willem de Kooning'in öncülüğünde gelişen Hareket Resmi (Action Painting), 1950'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde Soyut Dışavurumculuk akımının önemli bir yönelimi olarak ortaya çıkmıştır. Bu anlayış, özellikle Gerçeküstücülük akımından devralınan çağrışım, bilinçdışı ifade ve özdevinim (otomatiklik) kavramlarından beslenmiştir. Soyut Dışavurumculuk zamanla farklı eğilimler doğrultusunda gelişmiş ve genel olarak Hareket Resmi (Action Painting) ile Renk Alanı Resmi (Color Field Painting) olmak üzere iki temel yaklaşım altında değerlendirilmiştir. "Action Painting" terimi ise ilk kez Amerikalı sanat eleştirmeni Harold Rosenberg tarafından 1952 yılında kullanılmıştır. Rosenberg, bu kavramla sanat eserini yalnızca nihai bir ürün olarak değil, sanatçının fiziksel ve psikolojik eylemlerinin gerçekleştiği bir süreç olarak tanımlamıştır. Terimin ortaya atılması, New York Okulu sanatçılarının ve eleştirmenlerinin sanat anlayışını yeniden şekillendirmiş; sanat yapının sonuçtan çok yaratım sürecine odaklanan yeni bir estetik perspektifin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır(Keser, 2009; Gökdoğan, 2018).

Pollock'un hareket temelli resim anlayışı, geleneksel görsel temsil biçimlerini dönüştürerek yüzeyi sezgisel ve deneysel bir anlatım alanına dönüştürmüştür. Bu yaklaşım, tarihsel ve sembolik anlamlar taşıyan motiflerin çağdaş sanat pratikleri içerisinde yeniden yorumlanmasına olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan lâle motifi, soyut dışavurumculuğun ifade diliyle ele alınarak farklı bir estetik düzleme taşınmıştır.

Süsleme olgusu, insanlık tarihi boyunca farklı kültür ve medeniyetlerde varlığını sürdürmüş önemli bir ifade biçimidir. İnsan, doğası gereği çevresindeki unsurları olduğu gibi kabul etmek yerine onları dönüştürme, yeniden yorumlama ve estetik kaygılar doğrultusunda biçimlendirme eğilimindedir. Bu doğrultuda süsleme, yalnızca estetik bir uygulama değil, aynı zamanda kültürel değerlerin ve sembolik anlamların aktarımını sağlayan önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk kültürü de geçmişten günümüze zengin bir motif çeşitliliğine ev sahipliği yapmış ve bu motifler aracılığıyla kültürel birikimini nesilden nesile aktarmıştır(Coruh ve Köse, 2023). Mirzaoğlu'nun ifade ettiği üzere kültür, sembollerden örülü bir dil niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda lâle, Türk kültüründe güçlü sembolik anlamlar yüklenen ve zamanla bir sembol diline dönüşen önemli motiflerden biridir. Estetik görünümü, renk çeşitliliği ve biçimsel özellikleri sayesinde mimariden tekstile, çinicilikten tezhip sanatına kadar pek çok alanda kullanım imkânı bulmuştur. Botanik açıdan değerlendirildiğinde ise lâle, yoğun sulama gerektirmeyen ve kısa ömürlü bir yabancı bitki olarak bilinmektedir. Genellikle bahçe çitlerinin kenarlarında yetişmesi nedeniyle halk arasında "miskin" adıyla da anılmıştır. Bu adlandırmanın, lâlenin merkez kısmındaki koyu renkli yapı ile misk rengini ve misk kokusunu çağrıştıran özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Dış görünüm açısından kadehe benzeten lâle, şarap, kan, la'l(kırmızı), mercan kâse, şem, çerağ, kanlı kefen, al sancak gibi terimlerle ilişkili bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Kültür dili aynı zamanda sembol dilidir. Lâlenin kültür hayatına dair ilk izleri, Kazakistan'da yapılan arkeolojik araştırmalarda karşımıza çıkmıştır. Sonrasında Lale, geleneksel Türk sanatında çini, cam, ahşap, seramik, mermer, minyatür, tezhip, tuval, ebru, hat gibi disiplinlerde sık sık kullanılmıştır. Halı, kilim ve dokuma sanatında da izlerine rastlanmaktadır. Türk geleneğine kırmızı renkleriyle özdeşleşen lâle, sanat alanında belirgin bir motif olarak öne çıkmaktadır. M.Ö. 2. ve 3. yüzyıllara tarihlenen mezarlardan elde edilen ve genellikle süs eşyası olarak kullanıldığı düşünülen altın plaklar üzerindeki lâle motifleri, lâlenin Türklerin yaşamına erken dönemlerde dâhil olduğunu düşündürmektedir(Büyükkaya, Mirzaoğlu, 2024).

Lâlelerin kültürel hayatta ilk izlerine ulaşılması, Türklerin bitkilerle eski dönemlerde de ilgilendiğini ve sanatta biçimlendirerek kullandıklarını göstermektedir. Lâle hakkında şöyle bir efsane de dile gelir. Şirin'in vefat ettiğini öğrenen Ferhat, elindeki baltayla bedenine zarar verirken kanlarında lale bitkisi yetişmeye başlar. Böylece lale aşkın ve sevgilin simgesi haline gelmiştir(Akgül, 2011).

Bu tarihsel ve sembolik birikim, lale motifinin çağdaş sanat pratiklerinde yeniden ele alınmasına güçlü bir zemin hazırlamaktadır(Çoruh&Köse,2023).

Şekil 1: Tasarımın Hikaye Panosu

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

İlham kaynakları, seçilen görseller kullanılarak Procreate programı yardımı ile kompozisyon oluşturulmuş hikaye panosu hazırlanmıştır. Tasarımın ana ilham kaynakları ve ismi, estetik değer katan detaylar hikaye panosunda verilmiş olup, çağdaş sanat akımlarından soyut dışavurumculuk akımı, dökme ve sıçratma tekniği uygulanarak Türk geleneksel motifi lale ile sentezlenerek uygulanmıştır (Şekil 1).

YÖNTEM

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden sanat temelli deneysel yaklaşım doğrultusunda yürütülmüştür. Çalışmanın ilk aşamasında, Soyut Dışavurumculuk akımının tarihsel gelişimi ve temel özellikleri incelenmiş, özellikle Jackson Pollock'un hareket temelli resim anlayışı araştırmanın kuramsal altyapısını oluşturmuştur. Bununla birlikte, lale motifinin Türk kültüründeki tarihsel süreç içerisindeki yeri, sembolik anlamları ve estetik özellikleri literatür taraması yoluyla değerlendirilmiştir. Böylece, Soyut Dışavurumculuk anlayışı ile Türk kültürüne özgü lale motifinin ortak bir tasarım zemini üzerinde buluşturulması hedeflenmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında ise uygulama sürecine geçilmiş ve sanat temelli deneysel yüzey çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda akrilik boya kullanılarak damlatma (dripping), sıçratma (splashing) ve serbest dökme (pouring) teknikleri uygulanmıştır. Deneysel süreçte farklı renk paletleri ve kompozisyon düzenlemeleri kullanılarak dört mevsim temasını yansıtan çeşitli yüzey tasarımları oluşturulmuştur. Elde edilen denemeler; renk uyumu, hareket etkisi, kompozisyon bütünlüğü ve lale motifinin yüzeye aktarım başarısı açısından değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, çalışmanın amacını ve kavramsal çerçevesini en uygun biçimde yansıttığı düşünülen sonbahar temalı yüzey tasarımının nihai uygulama için kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın son aşamasında, deneysel süreç sonucunda seçilen yüzey tasarımı giyilebilir bir tekstil ürününe dönüştürülmüştür. Bu kapsamda, sonbahar temasını yansıtan ve lale motifinin Soyut Dışavurumculuk anlayışı doğrultusunda yorumlandığı yüzey çalışması esas alınmıştır. Tasarımın uygulanacağı zemin olarak %100 pamuklu dokuma kumaş tercih edilmiştir. Pamuklu kumaşın boya tutuculuğunun yüksek olması, doğal lif yapısına sahip bulunması ve tekstil yüzey tasarımlarına uygun özellikler göstermesi seçiminde etkili olmuştur.

Tasarlanan kompozisyonun giysi yüzeyine aktarımında saydam kumaş kullanılarak elde kalıp çıkarma yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem, oluşturulan kompozisyonun biçimsel bütünlüğünü koruyarak ceket yüzeyine doğru ve dengeli bir şekilde yerleştirilmesini sağlamak amacıyla tercih edilmiştir. Kalıp hazırlama sürecinin ardından yüzey tasarımı, akrilik boya kullanılarak kumaş üzerine uygulanmıştır. Boyama işlemi sırasında damlatma, sıçratma ve serbest dökme tekniklerinden yararlanılmış; böylece Soyut Dışavurumculuk akımının hareket ve spontane ifade anlayışı yüzeye yansıtılmaya çalışılmıştır.

Boyama işleminin tamamlanmasının ardından kumaş yüzeyi kurutulmuş ve tasarımın kalıcılığını artırmak amacıyla gerekli sabitleme işlemleri gerçekleştirilmiştir. Son aşamada ise boyanmış yüzey ceket üzerine yerleştirilerek dikim yoluyla sabitlenmiş ve tasarım tamamlanmıştır. Böylece geleneksel Türk kültürünün önemli sembollerinden biri olan lale motifi, çağdaş sanat anlayışlarından Soyut Dışavurumculuk ile ilişkilendirilerek özgün bir tekstil yüzey tasarımına dönüştürülmüştür.

Uygulama sürecinde temel malzeme olarak %100 pamuklu dokuma kumaş ve su bazlı akrilik boya kullanılmıştır. Ayrıca kalıp çıkarma aşamasında saydam kumaştan, yüzeyin giysiye sabitlenmesinde ise uygun dikim malzemelerinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Araştırma, deneysel bir yöntemle yürütülmüş Jackson Pollock'un hareket temelli resim yaklaşımı referans alınarak lüle motifinin soyut dışavurumculuk teknikleriyle farklı şekilde yorumlanarak akrilik boya ile kumaş üzerine yüzey denemeleri yapılmıştır. Denemelerden bir tanesinin kalıbı alınarak bir ceket yüzeyine uygulanmıştır.

Deneysel uygulama sürecinde elde edilen yüzey tasarımları belirli değerlendirme ölçütleri doğrultusunda incelenmiştir. Bu kapsamda oluşturulan denemeler; renk uyumu, kompozisyon bütünlüğü, hareket etkisinin yüzeye yansıtılması, lüle motifinin algılanabilirliği ve Soyut Dışavurumculuk akımının temel özelliklerini yansıtmaya düzeyi açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca tasarımların tekstil yüzeyine uygulanabilirliği ve estetik bütünlüğü de değerlendirme sürecinde dikkate alınmıştır.

Değerlendirme sonucunda sonbahar temalı yüzey çalışmasının, araştırmanın kavramsal çerçevesini en başarılı şekilde temsil ettiği belirlenmiştir. Bu tasarımda kullanılan sıcak renk tonları, damlatma ve sıçratma teknikleriyle oluşturulan dinamik hareket etkisiyle bütünlüğü; lüle motifinin hem soyut hem de algılanabilir biçimde yüzey üzerinde öne çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca kompozisyonun renk dengesi, görsel ritmi ve biçimsel bütünlüğü diğer denemelere kıyasla daha güçlü bulunmuştur. Bu nedenle sonbahar temalı yüzey çalışması, nihai tekstil tasarımına aktarılmak üzere seçilmiştir.

Şekil 2: Sonbahar Mevsimini Betimleyen Deneme 1.

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

Bu denemede ağırlıklı olarak toprak, kiremit, koyu yeşil gibi tonlar kullanılmıştır. Alışılmış parlak canlı renk anlayışının dışına çıkarak daha sakin doğal bir renk paleti sonbahar mevsimini anımsatmaktadır. Toprak renkleri ve kiremit tonları doğayla kurulan güçlü bağı, köklenme hissini temsil ederken; yeşilin koyu tonları, doğanın dingin yapısını simgelemektedir. Bu deneme, renklerin anlamı üzerinden doğa, zaman ve dönüşüm kavramlarını yeniden düşünmeye davet etme amacı taşımaktadır. Mevsimler temasını sonbaharın toprağı anımsatan ve sakin tonları ile yeniden tanımlamayı amaçlamaktadır(Şekil 2).

Şekil 3: Yaz Mevsimini Betimleyen Deneme 2.

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

Bu denemede ağırlıklı olarak neon renkleri kullanılmıştır. Ana temayı belirleyen parlak sarı renk, mevsimler teması üzerinden yaz mevsimini çağrıştırmaktadır. Kompozisyona güneşin enerjisini temsilen kullanılmıştır. Rengin parlak ve yoğun kullanımı, enerjik bir hava oluşturarak çalışmanın ana temasını belirlemiştir. Çalışmada yer alan yeşil, pembe ve mor gibi diğer renkler ana temayı desteklemektedir(Şekil 3).

Şekil 4: Kış mevsimini betimleyen 3. Deneme.

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

Bu denemede ağırlıklı olarak mavi tonları kullanılmıştır. Mavi tonları, kış mevsimini ifade etmek için kullanılmıştır. Mavi renk, kompozisyonda daha sakin bir etki yaratmaktadır.

Bu etki, kış mevsiminde hissedilen yavaşlama ve soğuma hâliyle ilişkilendirilmiştir. Mavinin açık ve koyu tonlarının bir arada kullanımı, buz ve soğuk havayı betimlemek amacıyla kullanılmıştır(Şekil 4).

Şekil 5: İlkbahar mevsimini betimleyen 4. Deneme

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

Bu denemede ise ağırlıklı olarak lila, uçuk pembe, turuncu, kırmızı kullanılmıştır. Mevsimler teması üzerinden ilkbaharı temsil etmektedir. Doğanın rengarenk çiçeklerinden ilham alınmıştır. Renklerin enerjisi çiçeklerle bağdaşmıştır. Yeşilin tonları ise ilkbaharın yemyeşil yapraklarını betimlemektedir(Şekil 5).

Şekil 6: Tasarımın Ürüne Dönüşüm Aşamaları Elde Kalıp Çıkarma

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

Denemeler sonucunda uygulama için Sonbahar mevsimini betimleyen deneme 1 seçilmiştir. Seçilen kompozisyon kumaş yüzeyine uygulanmıştır. Ardından ceket cebi sökülerek boyanan kompozisyon üzerinde kalıbı alınmıştır. Ceketin sağ ön yüzü için önce kalıp alınıp sonra boyama işlemi yapılmıştır. Sebebi ise kompozisyonun daha net yerleştirilmesidir. Kalıp, düz organze ya da tül gibi saydam bir kumaşın iğne ile sabitlenmesi ile elde edilmiştir. Sabitlenen tül kumaşın etrafından makas yardımı ile kesilmiştir. Ardından boyama işlemine geçilmiştir(Şekil 6).

Şekil 7 de tasarımın eskiz hali ve elde boyama işleminin son halleri verilmiştir. Son olarakta Şekil 8 de boyanan numune kumaşın önceden tasarlanan cekete uygulama işlemi yapılmıştır. Son derece modern tasarım bir ceket ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla lale motifi ve soyut dışavurumculuk akımından yola çıkarak bu ürün tasarlanmıştır.

Şekil 7: Elde boyama işlemi ve boyanın baharı isimli tasarımın eskiz çizimi

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

Şekil 8: Boyanan Numunenin Tasarıma Aktarılması

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Lale motifi yüzyıllardır Türk kültürünün önemli sembollerinden biridir. Bu çalışma ile lale figürü çağdaş sanat akımlarıyla yorumlanarak farklı bir perspektiften bakış açısı sunulmuştur. Jackson Pollock'un hareket temelli resim anlayışından yola çıkılarak deneysel uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, lale motifinin soyut dışavurumculuk teknikleriyle ele alındığında, biçimsel dönüşüme uğrasa dahi kültürel çağrışımını koruyabildiğini göstermektedir.

Çalışma sürecinde gerçekleştirilen mevsim temalı yüzey denemeleri, renklerin ve hareketin anlatım gücünü ortaya koymuştur. Özellikle seçilen sonbahar temalı kompozisyon denemesi, doğa, zaman ve dönüşüm kavramlarını yansıtmıştır. Akrilik boya ile damlatma ve dökme tekniği yüzeyde dinamizm yaratmış; bu durum soyut dışavurumculuk akımının temel ilkeleriyle örtüşmüştür. Seçilen kompozisyonun bir giysi yüzeyine uygulanması ise, sanat ve tasarım disiplinleri arasındaki bir köprü olmuştur. Bu bağlamda çalışma, geleneksel motiflerin yalnızca geçmişe ait birer süsleme unsuru olarak değil, çağdaş estetik bakış açısı doğrultusunda yeniden ifade edilebileceğini göstermiştir.

Sonuç olarak bu araştırma, sanat temelli deneysel yöntemlerin tekstil tasarımı alanında özgün yüzey uygulamaları geliştirmede etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Gelecek çalışmalar için farklı geleneksel motiflerin, farklı çağdaş sanat akımlarıyla birlikte ele alınması ve bu yaklaşımların farklı tekstil ürünlerine uygulanması önerilmektedir. Böylece kültürel mirasın çağdaş tasarım diliyle sürdürülebilir biçimde aktarılmasına katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

Ahmetoğlu, Ü., & Denli, S. (2013). Soyut dışavurumculuğun ortaya çıkışı ve Türk resim sanatına yansımaları. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 3(8).

Antmen, A. (2009). 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. EA Publish.

Turani, A. (2011). Çağdaş Sanat Felsefesi, İstanbul: Remzi Kitabevi

Keser, N. (2009). Sanat Sözlüğü. Ankara: Ütopya Yayınları.

Batur, E. (1998). *Modernizmin Serüveni*. Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

Çoruh, E., & Köse, F. (2023). Rumi Motifinin Kübizm Sanat Akımı Etkisi İle Stilizasyonu Sonucu Oluşturulan Kutri Motifi Ve Kutri Kutur Tasarımı. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 15(1).

Demirağ, B. (2022). 20. yüzyıl soyut resim sanatında biçim, eylem ve zaman= Form, action and time in 20th century abstract painting.

Büyükkaya, N., & Mirzaoğlu, G. (2024). Türk Kültürü Bağlamında Anadolu'da Lale Motifi ve Ters Lale. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 515-532.

Kalfa, Z. (2019). Amerika'da son bohem: Jackson Pollock. *İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar*.

Karabaş, P. A., & Yıldız, G. (2016). Mark Rothko Color Field Paintings in the Scope of Abstract Expressionism Movement. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 2(2), 351-364.

Gökdoğan, D. (2018). Resim Sanatında 1940-1960 Yılları Arasında Soyut Dışavurumcu Akımlar. *Journal of Awareness (JoA)*, 3(Special), 235-256.

Taşkesen, S. (2018). Soyut Dışavurumculuk Akımının Performans Sanata Etkisi ve Rol Değiştiren Beden Olgusu. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (41), 166-182.

Akgül, S. (2011). Hayâlî'nin Kasidelerinde Lale Motifi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(02), 333-340.